

IRENA SUŠAC

Zanimanje: kostimograf

PREMIJERE Kao kostimograf koji se ovim poslom bavi gotovo 20 godina imam potrebu i smatram svojom dužnošću upozoriti na vrlo ozbiljnu situaciju veznu uz svoju struku s čime javnost do sada nije dovoljno upoznata.

RAZGOVOR
PORTRET
FESTIVALI
MEDUI
VOX
HISTRIONIS Scenografi i kostimografi su najbliži suradnici redatelja. Oni kreiraju likovni identitet predstave i sigurno nisu struke koje bi se smjele zapostavljati. A upravo se to posljednjih godina događa.

Apsurdno ali istinito, za obje te struke u Hrvatskoj do danas nema formalnog obrazovanja. Ne postoji niti jedna knjiga napisana ili prevedena s tog područja: gotovo je nevjerojatno da se u postojećim okolnostima razvila profesija za koju nema adekvatnog fakulteta ili akademije. A razvila se kroz proces samoobrazovanja u kojem je samo jedna generacija pred gotovo 50 godina imala priliku diplomirati na Akademiji kazališnih umjetnosti.

MEĐUNARODNA
SCENA
AKTUALNOSTI
TEORIJA
FOAJE
MI U SVUETU
NOVE KNJIGE
DRAMA Kostimografija nije samo rezultat likovnog dara, ona je sklop vrlo egzaktnih znanja (od poznavanja konstrukcije kostima svih povijesnih epoha, likovne obrade materijala, preko dramaturškog promišljanja teksta do ovladavanja svim elementima likovnog jezika kojim će na sceni zaživjeti najrazličitiji karakteri i konačno slika jednog svijeta).

Kako se kod nas moglo postati kostimografom? Kako su mladi slikari, odnosno odjevni dizajneri stjecali nužno potrebna znanja za koja u inozemstvu studij traje i do pet godina? Tako što je ova struka kroz cijeli svoj razvoj gradila samu sebe. Na koji način? Tako da su do prije petnaest godina svi teatri koji imaju vlastite kazališne zanatske radionice imali uposlene kućne kostimografe. Naši stariji kolege su na taj način mogli dovesti rečene radionice na najviši profesionalni nivo te preni-

jeti dio svoga znanja i iskustva na mlade kostimografe. Dobro se sjećam koliko mi je kao mladom početniku značio rad s renomiranim kostimografima iiskusnim kazališnim majstorima. Spomenut ću se svojih prvih asistentura. U krojačnicama sam upoznavala originalne stilske krojeve, po prvi puta sam bojala i oslikavala tkanine, upoznavala se sa specifičnostima dramskog, opernog i baletnog kostima te s tajnama vlasuljarskog i šminkerskog zanata. A svi ovi zanati imali su svoje umjetničko vodstvo i kazališne radionice bile su jedini prostor rasta i širenja tih znanja. Teatri su stajali iza tih procesa samim time što je bilo nezamislivo da veća kazališna kuća nema uposlenog kostimografa kao i time što su se honorirali asistenti.

Međutim, to je situacije od prije deset i petnaest godina. Od tada smo svjedocima osipanja tog sustava. Što se školovanja tiče situacija je i dalje ista. Dva semestra povijesti kostima na studiju odjavnog dizajna je i dalje najviše što se može dobiti u Hrvatskoj. Međutim u ovom periodu do danas su gotovo svi teatri u Hrvatskoj ugasili radna mjesta kostimografa i cijela generacija danas zrelih umjetnika onemogućena je nastaviti posao starijih kolega. Scenografija i kostimografija su organski dio predstave, a specifičnost im je da povezuju umjetnički i tehnički segment u teatru pa je prirodno da budu dio svake veće kazališne kuće. A danas nemamo izbora, svi smo u statusu slobodnih umjetnika i kao takvi samo gostujemo u pojedinim teatrima. Jasno je da na ovakav način uopće ne možemo utjecati na uvjete koje tamo nalazimo. I kazališni zanati polako, ali sigurno izumiru. Dolaze nove generacije koje nemaju gdje steći potrebna znanja. Ako želimo imati asistente moramo ih sami honorirati. Kako su honorari pali za

30%, nemoguće je očekivati da sami investiramo u obrazovanje budućih kostimografa. Povlasticu od 25% privajaju teatri, a najnovija odluka da se slobodni umjetnici stave na minimalnu osnovicu po kojoj bi, primjerice, naša mirovina iznosila 750 kuna govori o tome koliko smo stimulirani. Isplate honorara kasne mjesecima, a nama je to jedini izvor prihoda. U svojim zrelim godinama u kojima bi bilo prirodno posvetiti jednom projektu svo potrebno vrijeme, baviti se i pedagoškim radom, raditi na revitalizaciji svih rečenih zanata prisiljeni smo raditi i po deset do dvanaest projekata godišnje da bismo egzistirali. I to pod uvjetima na koje ne možemo utjecati. Značajno se skraćuju i rokovi za pripremu i izvedbu predstave. Sve to nema nikakva umjetničkog opravdanja.

Pitam se što će se dogoditi, a već se događa, kada mladi kostimograf bez ikakva znanja i iskustva dođe u krojačku radionicu koja je ostala bez iskusnih majstora. Neće se dogoditi ništa, osim što će padati kriteriji. Ova su se zvanja sama obrazovala i dovela na razinu koja može stati uz bok evropskim standardima. Mislim da ni Ministarstvo kulture niti ravnatelj kazališta ne bi smjeli dopustiti da se uruši nešto što se gradilo pedeset godina. Jer dok bude teatra bit će i ovih zvanja, samo više neće biti znanja.